

Nr 41

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försöksverksamhet på det nykterhetspolitiska området jämte motioner.

Propositionen

I prop. 1969: 86 föreslås att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att, utan hinder av ölförsäljningsförordningen, medge den försöksverksamhet med ölutskänkning på militära marketenterier som föredragande departementschefen förordat och att meddela närmare föreskrifter för genomförande av denna försöksverksamhet.

Förslaget avser utskänkning av öl av typ A och typ B, d. v. s. vanligt öl och mellanöl.

Beträffande skälen för förslaget hänvisar utskottet till propositionen.

Motionerna

Yrkanden

1) motionerna I: 1006 av herr *Karl Pettersson* och II: 1157 av herr *Nilsson* i Agnäs *m. fl.*

att riksdagen avslår propositionen;

2) motionerna I: 1021 av herr *Axelsson m. fl.* och II: 1176 av herr *Wiklund* i Stockholm *m. fl.*

att riksdagen avslår propositionen;

3) motionerna I: 1022 av herr *Nyquist m. fl.* samt II: 1174 av herr *Rask* och fru *Bergman*

att riksdagen avslår propositionen;

4) motionen II: 1175 av herr *Wennerfors*

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om tidsbegränsning av försöket med utskänkning av öl på fasta marketenterier inom försvaret.

Motivering

I: 1006 och II: 1157

Den nykterhetspolitiska situationen i Sverige inger oro. Tillståndet inte minst bland ungdomen förvärras då det gäller alkoholvanorna och dess konsekvenser inom samhällets vårdsektor och i skolans värld. Det allmännas kostnader för alkoholbruket stegras ständigt. Indirekt medför alkoholbruket ökad brottslighet och försämrade sociala förhållanden i hem och i arbetslivet. Läget inbjuder sannerligen inte till experiment med ytterligare frihet på utskänkingsområdet. Det allmänna nykterhetstillståndet i landet bör hellre väcka tanken på restriktioner.

Med förvåning måste man fördenskull ta del av ÖB:s förslag om försöksverksamhet med ölutskänkning på marketenterier i de militära förbanden, vilket föranleder Kungl. Maj:ts proposition nr 86 år 1969 med begäran om riksdagens bemyndigande för genomförandet av ifrågavarande ölutskänkning på de fasta marketenterierna.

Givetvis kan man anta att marketenteriutskänkning av öl skulle kunna medföra minskad förtäring utanför kasernområdet, men en sådan slutledning är knappast bevislig. Säkerligen är det andra antagandet troligare, nämligen att ölutskänkning på marketenteri påverkar förut ointresserade till icke önskvärd tillvänjning. De negativa verkningarna kommer att bli de mest märkbara. En försöksverksamhet, som ger ett antal alkoholister som slutligt resultat, kan inte accepteras, även om den skulle ge erfarenhet och av somliga hälsas med tillfredsställelse. Vårt sociala ansvar hindrar oss att vidta åtgärder och experiment på detta område, särskilt när man besinnar att förbandens personal är mycket unga människor, av vilka många inte nått den mognad som låter dem inse alkoholbrukets risker.

I: 1021 och II: 1176

Erfarenheterna hittills av den s. k. mellanölsreformen är inte positiva. Många skol- och vårdmyndigheter ser t. o. m. med stor oro på utvecklingen särskilt bland ungdomen. Konsumtionen av mellanöl har starkt ökat och även skapat påtagliga missförhållanden främst bland ungdomskategorierna. Trafikmyndigheter och domstolar har därtill iakttagit att bruk av mellanöl lett till trafiknykterhets- eller rattfylleribrott just bland ungdom i så pass hög frekvens, att man frågat sig, om denna reform verkligen var lämplig.

Någon samlad och ingående redovisning av erfarenheterna av reformen från hela landet finns veterligen dock inte. Redan denna omständighet ställd tillsammans med de spridda men ingalunda enstaka uppgifterna om skadeverkningar av mellanöl gör att förslag till utvidgning av mellanölsreformen till att omfatta även försvarets fasta marketenterier inte bör ske. I stort sett synes reformens kritiker ha fått rätt. Missbruk av mellanöl har enligt många

vederhäftiga personers iakttagelser förekommit i stor omfattning speciellt bland ungdom. Mellanölets inträde på marknaden har av allt att döma inte heller spelat den positiva roll för utbyte av mycket alkoholstarka drycker mot denna mindre alkoholstarka dryck, som visat sig kunna användas till missbruk i större omfattning än många förutsett. Konsumtionen av mellanöl torde i stort sett inte ha verkat minskande på starkspritskonsumtionen men väl i stor utsträckning ersatt konsumtionen av den vanliga pilsnern (öl av typ A) och lättölet, effekter som väl inte kan anses tala till förmån för mellanölet bedömt från alkoholpolitiska synpunkter.

Den avgivna propositionen om utvidgning av mellanölsreformen till militärförläggningarna (nr 86) lider f. ö. av följande påtagliga svagheter:

1) Endast två remissyttranden har avgivits. Inom alkoholpolitiska utredningen, som står för det ena yttrandet, är meningarna delade. Vad man framför allt måste efterlysa är förbandschefernas inställning. Inga yttranden från dessa har inhämtats. T. o. m. förslagsställaren — överbefälhavaren — tycks vara mycket tveksam till att utvidga mellanölsreformen till de militära marketenterierna och föreslår därför försiktigtvis en försöksverksamhet.

2) Försöksverksamheten skall — i motsats till vad som var fallet med vissa av alkoholpolitiska utredningen tidigare initierade försök på alkoholförsäljningens område — pågå »utan någon på förhand fastställd tidsbegränsning». Om man under sådana förhållanden kan tala om »försöksverksamhet» synes tveksamt. Den nu föreslagna verksamheten kan ju pågå hur länge som helst. Som ofta framhållits från vårt håll bör punktreformer undvikas och i stället en samlad bedömning av olika alkoholpolitiska åtgärder ske, när den pågående utredningen slutfört sina olika undersökningar och därmed har underlag för slutsatser. Den föreslagna försöksverksamheten utan tidsgräns komplicerar i onödan en sådan totalbedömning.

3) Vad en reservant inom alkoholpolitiska utredningen anfört om de ringa förutsättningarna för en effektmätning anser vi utgöra bärande skäl emot ett godtagande av förslaget till försöksverksamhet.

4) Det sägs visserligen i propositionen att försöksverksamheten skall bedrivas under noggrann kontroll. Men svårigheterna därvidlag torde vara betydande, t. ex. att hålla åtskillnad på tjänstetid och fritid, då dessa tider torde variera för skilda personalgrupper. Dessutom kan det säkerligen bli svårt att tillse att försäljningen av öl sker enbart genom utskänkning.

5) Behovet av ölutskänkning måste också uppenbarligen bedömas som tämligen begränsat. Utskänkningen skall bedrivas endast efter tjänstens slut för dagen. De allra flesta som inte är i tjänst vid en förläggning torde lämna denna särskilt då allt flera numera förfogar över egen bil. Detta skulle möjligen tala för att risken för missförhållanden därmed är liten. Men saken kan också uttryckas så, att behovet av ölutskänkning i marketenterierna enbart på fritid är mycket begränsat. Därtill kommer att försöksverksamhe-

ten kan komma att omfatta ett personurval, som inte är representativt, varigenom försöksverksamhetens värde blir begränsat.

I: 1022 och II: 1174

I proposition nr 86 föreslås bemyndigande för Kungl. Maj:t att genomföra försök med utskänkning av öl av typ A och typ B, dvs. vanligt öl och mellanöl, på fasta marketenterier inom försvaret.

ÖB ifrågasätter både nödvändigheten och lämpligheten av nuvarande utskänkingsförbud. Dock yppas från hans sida en viss tveksamhet huruvida servering på marketenteri kan påverka förut ointresserade till icke önskvärd tillvänjning. Då erfarenhet saknas föreslår ÖB försöksverksamhet på ett begränsat antal förband. ÖB:s förslag utgör underlag för propositionen. Alkoholpolitiska utredningen (APU) uttalar »att den föreslagna försöksverksamheten möjligen kan ha visst värde».

Ett klart aktuellt behov av denna försöksverksamhet har sålunda knappast uttalats, utan snarare viss tveksamhet. Tidigare erfarenheter av att öl blivit lätt tillgängligt är knappast positiva vad det gäller ungdomen.

II: 1175

I Kungl. Maj:ts proposition nr 86 föreslås att Kungl. Maj:t får bemyndigande att genomföra försök med utskänkning av öl av typ A och typ B, dvs. vanligt öl och mellanöl, på fasta marketenterier inom försvaret.

Motionären tillstyrker detta förslag med tillfredsställelse. Emellertid har han en avvikande mening i en detaljfråga avseende själva genomförandet av försöket. Departementschefen framhåller nämligen att försöket skall pågå tills vidare utan någon på förhand fastställd tidsbegränsning. Av principiella skäl ifrågasätter motionären om inte försöksverksamhet alltid bör tidsbegränsas så att man efter försökets genomförande kan göra en helhetsbedömning av erfarenheterna och därpå grunda ett beslut om den definitiva utformningen av utskänkningen. Till detta kommer ett skäl av mera praktisk art. Därmed avses det samråd och den samverkan som skall ske med den alkoholpolitiska utredningen. Av värde vore således om försöksverksamheten avslutades innan APU slutförde sitt utredningsarbete. En tänkbar tidsperiod vore 1/7 1969—1/7 1970.

Utskottet

I propositionen föreslås försöksverksamhet med utskänkning av öl i militära marketenterier. Försöken skall inte omfatta starköl. Bakgrunden till förslaget om sådan försöksverksamhet är en framställning från överbefälhavaren i syfte att avskaffa skillnader mellan militära och civila regler som inte betingas av tjänsteskal. Försöksverksamheten skall därför mera ses

som ett led i strävandena att begränsa sådana regler inom militärlivet som kan bidra till att hos de värnpliktiga skapa känslan av att stå under ett omotiverat förmynderskap än som ett led i en nykterhetspolitisk reformverksamhet. Från nykterhetspolitisk synpunkt kan frågan därför anses vara bagatellartad.

Motionärerna i motionerna I: 1006 och II: 1157, I: 1021 och II: 1176 samt I: 1022 och II: 1174 har yrkat avslag på förslaget i propositionen under åberopande bl. a. av det allmänna nykterhetsläget, försökens ringa värde, svårigheten att följa upp dem och att kontrollera utskänkningen samt risken att marketenterierna blir ölkaféer.

Utskottet vill inte förneka att åtskilliga drag i dagens nykterhetspolitiska situation ter sig oroande. Med utgångspunkt från sådana bedömningar finns det emellertid inte anledning att avstyrka den nu föreslagna försöksverksamheten, som kan vara av intresse när det gäller att få ett begrepp om ölets roll som ersättningsmedel för starkare drycker.

Utskottet är inte berett att i detta sammanhang ta upp någon diskussion om mellanölsreformens värde, som ifrågasätts i vissa av motionerna. Denna fråga torde nämligen komma att mera ingående prövas av alkoholpolitiska utredningen. Motionsyrkandena om avslag på den nu framlagda propositionen synes mera vara ett uttryck för misstro mot den hittills förda alkoholpolitiken än för oro över förslaget nykterhetspolitiska konsekvenser. Med det anförda tillstyrker utskottet den i propositionen föreslagna försöksverksamheten och kan således inte biträda avslagsyrkandena i motionerna.

I vissa motioner berörs även frågan om tidsbegränsning av försöksverksamheten. I motionen II: 1175 tillstyrks förslaget i propositionen med den ändringen att försöksverksamheten begränsas till ett år räknat från och med den 1 juli 1969. Motionären hänvisar bl. a. till att den tidigare på alkoholpolitiska utredningens initiativ bedrivna försöksverksamheten varit begränsad till tiden.

Utskottet vill med anledning härav framhålla att i förslaget ligger den begränsningen att försöken skall anordnas i samråd med alkoholpolitiska utredningen, som vid den slutliga redovisningen av sitt uppdrag torde komma att ta ställning till om den avsedda utskänkningen bör få äga rum också i fortsättningen. Frågan kommer därför upp till omprövning i sitt större sammanhang, vilket innebär att ett beslut om försöksverksamhet inte utgör något definitivt ställningstagande. Utskottet finner därför inte heller skäl tillstyrka detta yrkande.

Med åberopande av det anförda hemställer utskottet
att riksdagen

A) med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 86 bemyndigar Kungl. Maj:t att, utan hinder av ölförsäljningsförordningen, medge den försöksverksamhet med ölutskänkning

på militära marketenterier som föredragande departementschefen förordat och att meddela närmare föreskrifter för genomförande av denna försöksverksamhet;

B) avslår motionerna

1) I: 1006 och II: 1157

2) I: 1021 och II: 1176

3) I: 1022 och II: 1174

4) II: 1175.

Stockholm den 6 maj 1969

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herrar John Ericsson (s), Yngve Nilsson (m), Sundin* (cp), Wärnberg* (s), Tage Johansson (s), Paul Jansson (s), Stadling (s), Annerås (fp) och Karl Pettersson (m); samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås* (m), Brandt (s), Engkvist (s), Vigelsbo (cp), Carlstein (s), Nyström* (s), fru Berglund (s), herrar Ahlmark (fp), Sundkvist (cp) och Gustavsson i Nässjö (s).

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar Wärnberg (s), Tage Johansson (s), Stadling (s), Karl Pettersson (m), Engkvist (s) och Vigelsbo (cp), vilka med anledning av motionerna om avslag på propositionen

dels anfört följande:

Vi delar motionärernas uppfattning att åtskilliga drag i dagens nykterhetspolitiska situation ter sig oroande. En ytterligare liberalisering av tillhandahållandet av alkoholhaltiga drycker måste förstärka denna oro. Det torde också redan vara klarlagt att ölet i många fall är inkörsporten för unga människor till ännu starkare drycker, varför ölets roll inte kan anses vara bagatellartad.

ÖB synes också vara medveten om ölets diskutabla verkningar, då även han föreslår inskränkningar i tillhandahållandet.

Risken för att nuvarande ölrestriktioner skulle skapa en känsla av omotiverat förmynderskap hos värnpliktiga måste betecknas som mycket liten, och detta i varje fall i förhållande till alla andra inskränkningar som drabbar den enskilde vid fullgörandet av sin militärtjänst.

En i tiden obegränsad försöksperiod, som föreslagits i propositionen, eller en tidsbegränsad sådan, som föreslagits i motion nr II: 1175 skulle enligt vår mening sakna betydelse för alkoholpolitiska utredningens arbete, varför den föreslagna försöksverksamheten avstyrks.

dels med åberopande av det anförda hemställt

att riksdagen med bifall till motionerna I: 1006 och II: 1157, I: 1021 och II: 1176, I: 1022 och II: 1174 avslår Kungl. Maj:ts proposition nr 86 och motionen II: 1175.

Nr 41

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försöksverksamhet på det nykterhetspolitiska området jämte motioner.

Propositionen

I prop. 1969: 86 föreslås att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att, utan hinder av ölförsäljningsförordningen, medge den försöksverksamhet med ölutskänkning på militära marketenterier som föredragande departementschefen förordat och att meddela närmare föreskrifter för genomförande av denna försöksverksamhet.

Förslaget avser utskänkning av öl av typ A och typ B, d. v. s. vanligt öl och mellanöl.

Beträffande skälen för förslaget hänvisar utskottet till propositionen.

Motionerna

Yrkanden

1) motionerna I: 1006 av herr *Karl Pettersson* och II: 1157 av herr *Nilsson* i Agnäs *m. fl.*

att riksdagen avslår propositionen;

2) motionerna I: 1021 av herr *Axelsson m. fl.* och II: 1176 av herr *Wiklund* i Stockholm *m. fl.*

att riksdagen avslår propositionen;

3) motionerna I: 1022 av herr *Nyquist m. fl.* samt II: 1174 av herr *Rask* och fru *Bergman*

att riksdagen avslår propositionen;

4) motionen II: 1175 av herr *Wennerfors*

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om tidsbegränsning av försöket med utskänkning av öl på fasta marketenterier inom försvaret.

Motivering

I: 1006 och II: 1157

Den nykterhetspolitiska situationen i Sverige inger oro. Tillståndet inte minst bland ungdomen förvärras då det gäller alkoholvanorna och dess konsekvenser inom samhällets vårdsektor och i skolans värld. Det allmännas kostnader för alkoholbruket stegras ständigt. Indirekt medför alkoholbruket ökad brottslighet och försämrade sociala förhållanden i hem och i arbetslivet. Läget inbjuder sannerligen inte till experiment med ytterligare frihet på utskänkningsområdet. Det allmänna nykterhetstillståndet i landet bör hellre väcka tanken på restriktioner.

Med förvåning måste man fördenskull ta del av ÖB:s förslag om försöksverksamhet med ölutskänkning på marketenterier i de militära förbanden, vilket föranleder Kungl. Maj:ts proposition nr 86 år 1969 med begäran om riksdagens bemyndigande för genomförandet av ifrågavarande ölutskänkning på de fasta marketenterierna.

Givetvis kan man anta att marketenteriutskänkning av öl skulle kunna medföra minskad förtäring utanför kasernområdet, men en sådan slutledning är knappast bevislig. Säkerligen är det andra antagandet troligare, nämligen att ölutskänkning på marketenteri påverkar förut ointresserade till icke önskvärd tillvänjning. De negativa verkningarna kommer att bli de mest märkbara. En försöksverksamhet, som ger ett antal alkoholister som slutligt resultat, kan inte accepteras, även om den skulle ge erfarenhet och av somliga hälsas med tillfredsställelse. Vårt sociala ansvar hindrar oss att vidta åtgärder och experiment på detta område, särskilt när man besinnar att förbandens personal är mycket unga människor, av vilka många inte nått den mognad som låter dem inse alkoholbrukets risker.

I: 1021 och II: 1176

Erfarenheterna hittills av den s. k. mellanölsreformen är inte positiva. Många skol- och vårdmyndigheter ser t. o. m. med stor oro på utvecklingen särskilt bland ungdomen. Konsumtionen av mellanöl har starkt ökat och även skapat påtagliga missförhållanden främst bland ungdomskategorierna. Trafikmyndigheter och domstolar har därtill iakttagit att bruk av mellanöl lett till trafiknykterhets- eller rattfylleribrott just bland ungdom i så pass hög frekvens, att man frågat sig, om denna reform verkligen var lämplig.

Någon samlad och ingående redovisning av erfarenheterna av reformen från hela landet finns veterligen dock inte. Redan denna omständighet ställd tillsammans med de spridda men ingalunda enstaka uppgifterna om skadeverkningar av mellanöl gör att förslag till utvidgning av mellanölsreformen till att omfatta även försvarets fasta marketenterier inte bör ske. I stort sett synes reformens kritiker ha fått rätt. Missbruk av mellanöl har enligt många

vederhäftiga personers iakttagelser förekommit i stor omfattning speciellt bland ungdom. Mellanölets inträde på marknaden har av allt att döma inte heller spelat den positiva roll för utbyte av mycket alkoholstarka drycker mot denna mindre alkoholstarka dryck, som visat sig kunna användas till missbruk i större omfattning än många förutsett. Konsumtionen av mellanöl torde i stort sett inte ha verkat minskande på starkspritskonsumtionen men väl i stor utsträckning ersatt konsumtionen av den vanliga pilsnern (öl av typ A) och lättölet, effekter som väl inte kan anses tala till förmån för mellanölet bedömt från alkoholpolitiska synpunkter.

Den avgivna propositionen om utvidgning av mellanölsreformen till militärförläggningarna (nr 86) lider f. ö. av följande påtagliga svagheter:

1) Endast två remissyttranden har avgivits. Inom alkoholpolitiska utredningen, som står för det ena yttrandet, är meningarna delade. Vad man framför allt måste efterlysa är förbandschefernas inställning. Inga yttranden från dessa har inhämtats. T. o. m. förslagsställaren — överbefälhavaren — tycks vara mycket tveksam till att utvidga mellanölsreformen till de militära marketenterierna och föreslår därför försiktigtvis en försöksverksamhet.

2) Försöksverksamheten skall — i motsats till vad som var fallet med vissa av alkoholpolitiska utredningen tidigare initierade försök på alkoholförsäljningens område — pågå »utan någon på förhand fastställd tidsbegränsning». Om man under sådana förhållanden kan tala om »försöksverksamhet» synes tveksamt. Den nu föreslagna verksamheten kan ju pågå hur länge som helst. Som ofta framhållits från vårt håll bör punktreformer undvikas och i stället en samlad bedömning av olika alkoholpolitiska åtgärder ske, när den pågående utredningen slutfört sina olika undersökningar och därmed har underlag för slutsatser. Den föreslagna försöksverksamheten utan tidsgräns komplicerar i onödan en sådan totalbedömning.

3) Vad en reservant inom alkoholpolitiska utredningen anfört om de ringa förutsättningarna för en effektmätning anser vi utgöra bärande skäl emot ett godtagande av förslaget till försöksverksamhet.

4) Det sägs visserligen i propositionen att försöksverksamheten skall bedrivas under noggrann kontroll. Men svårigheterna därvidlag torde vara betydande, t. ex. att hålla åtskillnad på tjänstetid och fritid, då dessa tider torde variera för skilda personalgrupper. Dessutom kan det säkerligen bli svårt att tillse att försäljningen av öl sker enbart genom utskänkning.

5) Behovet av ölutskänkning måste också uppenbarligen bedömas som tämligen begränsat. Utskänkningen skall bedrivas endast efter tjänstens slut för dagen. De allra flesta som inte är i tjänst vid en förläggning torde lämna denna särskilt då allt flera numera förfogar över egen bil. Detta skulle möjligen tala för att risken för missförhållanden därmed är liten. Men saken kan också uttryckas så, att behovet av ölutskänkning i marketenterierna enbart på fritid är mycket begränsat. Därtill kommer att försöksverksamhe-

ten kan komma att omfatta ett personurval, som inte är representativt, varigenom försöksverksamhetens värde blir begränsat.

I: 1022 och II: 1174

I proposition nr 86 föreslås bemyndigande för Kungl. Maj:t att genomföra försök med utskänkning av öl av typ A och typ B, dvs. vanligt öl och mellanöl, på fasta marketenterier inom försvaret.

ÖB ifrågasätter både nödvändigheten och lämpligheten av nuvarande utskänkingsförbud. Dock yppas från hans sida en viss tveksamhet huruvida servering på marketenteri kan påverka förut ointresserade till icke önskvärd tillvänjning. Då erfarenhet saknas föreslår ÖB försöksverksamhet på ett begränsat antal förband. ÖB:s förslag utgör underlag för propositionen. Alkoholpolitiska utredningen (APU) uttalar »att den föreslagna försöksverksamheten möjligen kan ha visst värde».

Ett klart aktuellt behov av denna försöksverksamhet har sålunda knappast uttalats, utan snarare viss tveksamhet. Tidigare erfarenheter av att öl blivit lätt tillgängligt är knappast positiva vad det gäller ungdomen.

II: 1175

I Kungl. Maj:ts proposition nr 86 föreslås att Kungl. Maj:t får bemyndigande att genomföra försök med utskänkning av öl av typ A och typ B, dvs. vanligt öl och mellanöl, på fasta marketenterier inom försvaret.

Motionären tillstyrker detta förslag med tillfredsställelse. Emellertid har han en avvikande mening i en detaljfråga avseende själva genomförandet av försöket. Departementschefen framhåller nämligen att försöket skall pågå tills vidare utan någon på förhand fastställd tidsbegränsning. Av principiella skäl ifrågasätter motionären om inte försöksverksamhet alltid bör tidsbegränsas så att man efter försökets genomförande kan göra en helhetsbedömning av erfarenheterna och därpå grunda ett beslut om den definitiva utformningen av utskänkningen. Till detta kommer ett skäl av mera praktisk art. Därmed avses det samråd och den samverkan som skall ske med den alkoholpolitiska utredningen. Av värde vore således om försöksverksamheten avslutades innan APU slutförde sitt utredningsarbete. En tänkbar tidsperiod vore 1/7 1969—1/7 1970.

Utskottet

I propositionen föreslås försöksverksamhet med utskänkning av öl i militära marketenterier. Försöken skall inte omfatta starköl. Bakgrunden till förslaget om sådan försöksverksamhet är en framställning från överbefälhavaren i syfte att avskaffa skillnader mellan militära och civila regler som inte betingas av tjänsteskal. Försöksverksamheten skall därför mera ses

som ett led i strävandena att begränsa sådana regler inom militärlivet som kan bidra till att hos de värnpliktiga skapa känslan av att stå under ett omotiverat förmynderskap än som ett led i en nykterhetspolitisk reformverksamhet. Från nykterhetspolitisk synpunkt kan frågan därför anses vara bagatellartad.

Motionärerna i motionerna I: 1006 och II: 1157, I: 1021 och II: 1176 samt I: 1022 och II: 1174 har yrkat avslag på förslaget i propositionen under åberopande bl. a. av det allmänna nykterhetsläget, försökens ringa värde, svårigheten att följa upp dem och att kontrollera utskänkningsen samt risken att marketenterierna blir ölkaféer.

Utskottet vill inte förneka att åtskilliga drag i dagens nykterhetspolitiska situation ter sig oroande. Med utgångspunkt från sådana bedömningar finns det emellertid inte anledning att avstyrka den nu föreslagna försöksverksamheten, som kan vara av intresse när det gäller att få ett begrepp om ölets roll som ersättningsmedel för starkare drycker.

Utskottet är inte berett att i detta sammanhang ta upp någon diskussion om mellanölsreformens värde, som ifrågasätts i vissa av motionerna. Denna fråga torde nämligen komma att mera ingående prövas av alkoholpolitiska utredningen. Motionsyrkandena om avslag på den nu framlagda propositionen synes mera vara ett uttryck för misstro mot den hittills förda alkoholpolitiken än för oro över förslaget nykterhetspolitiska konsekvenser. Med det anförda tillstyrker utskottet den i propositionen föreslagna försöksverksamheten och kan således inte biträda avslagsyrkandena i motionerna.

I vissa motioner berörs även frågan om tidsbegränsning av försöksverksamheten. I motionen II: 1175 tillstyrks förslaget i propositionen med den ändringen att försöksverksamheten begränsas till ett år räknat från och med den 1 juli 1969. Motionären hänvisar bl. a. till att den tidigare på alkoholpolitiska utredningens initiativ bedrivna försöksverksamheten varit begränsad till tiden.

Utskottet vill med anledning härav framhålla att i förslaget ligger den begränsningen att försöken skall anordnas i samråd med alkoholpolitiska utredningen, som vid den slutliga redovisningen av sitt uppdrag torde komma att ta ställning till om den avsedda utskänkningsen bör få äga rum också i fortsättningen. Frågan kommer därför upp till omprövning i sitt större sammanhang, vilket innebär att ett beslut om försöksverksamhet inte utgör något definitivt ställningstagande. Utskottet finner därför inte heller skäl tillstyrka detta yrkande.

Med åberopande av det anförda hemställer utskottet
att riksdagen

A) med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 86 bemyndigar Kungl. Maj:t att, utan hinder av ölförsäljningsförordningen, medge den försöksverksamhet med ölutskänkning

på militära marketenterier som föredragande departementschefen förordat och att meddela närmare föreskrifter för genomförande av denna försöksverksamhet;

B) avslår motionerna

1) I: 1006 och II: 1157

2) I: 1021 och II: 1176

3) I: 1022 och II: 1174

4) II: 1175.

Stockholm den 6 maj 1969

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herrar John Ericsson (s), Yngve Nilsson (m), Sundin* (cp), Wärnberg* (s), Tage Johansson (s), Paul Jansson (s), Stadling (s), Annerås (fp) och Karl Pettersson (m); samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås* (m), Brandt (s), Engkvist (s), Vigelsbo (cp), Carlstein (s), Nyström* (s), fru Berglund (s), herrar Ahlmark (fp), Sundkvist (cp) och Gustavsson i Nässjö (s).

* Inte närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Wärnberg* (s), *Tage Johansson* (s), *Stadling* (s), *Karl Pettersson* (m), *Engkvist* (s) och *Vigelsbo* (cp), vilka med anledning av motionerna om avslag på propositionen

dels anfört följande:

Vi delar motionärernas uppfattning att åtskilliga drag i dagens nykterhetspolitiska situation ter sig oroande. En ytterligare liberalisering av tillhandahållandet av alkoholhaltiga drycker måste förstärka denna oro. Det torde också redan vara klarlagt att ölet i många fall är inkörsporten för unga människor till ännu starkare drycker, varför ölets roll inte kan anses vara bagatellartad.

ÖB synes också vara medveten om ölets diskutabla verkningar, då även han föreslår inskränkningar i tillhandahållandet.

Risken för att nuvarande ölstrektioner skulle skapa en känsla av omotivert förmynderskap hos värnpliktiga måste betecknas som mycket liten, och detta i varje fall i förhållande till alla andra inskränkningar som drabbar den enskilde vid fullgörandet av sin militärtjänst.

En i tiden obegränsad försöksperiod, som föreslagits i propositionen, eller en tidsbegränsad sådan, som föreslagits i motion nr II: 1175 skulle enligt vår mening sakna betydelse för alkoholpolitiska utredningens arbete, varför den föreslagna försöksverksamheten avstyrks.

dels med åberopande av det anförda hemställt

att riksdagen med bifall till motionerna I: 1006 och II: 1157, I: 1021 och II: 1176, I: 1022 och II: 1174 avslår Kungl. Maj:ts proposition nr 86 och motionen II: 1175.